

TYÖRYHMÄN KOKOUS 2/2018 (kokous #6)

Aika: Tiistai 10.4.2018, klo 9.00–11.30
Paikka: Sonck-sali, Etelä-Esplanadi 16, Helsinki
Läsnä: Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö VPJ
 Ilkka Heikkinen, ympäristöministeriö
 Marina von Weissenberg, ympäristöministeriö
 Eriika Melkas, ympäristöministeriö
 Penina Blankett, ympäristöministeriö
 Jussi Palmén, ympäristöministeriö
 Armi Liinamaa, valtiovarainministeriö, budjettiosasto
 Johanna Niemivuo-Lahti, maa- ja metsätalousministeriö
 Mika Honkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
 Marjaana Manninen, opetushallitus
 Timo Tanninen, Metsähallitus Luontopalvelut
 Tiina Vuoristo, Metsäteollisuus ry
 Liisa Pietola, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
 Miira Riipinen, Kuntaliitto
 Kaisa Pajanen, Helsingin kaupunki
 Jaana Lehtimäki, Suomen Akatemia
 Anne Tolvanen, LUKE, Oulu (etänä)
 Jukka-Pekka Jäppinen, SYKE, biodiversiteettikeskus
 Marko Svensberg, Suomen riistakeskus
 Petra Magga-Vars, Saamelaiskäräjät (etänä)
 Eero Haapalehto, Suomen nuorisotyö – Allianssi ry (etänä)
 Ari-Pekka Auvinen, SYKE, biodiversiteettikeskus, asiantuntijasihteeri
 Marja Pylvänäinen, SYKE, biodiversiteettikeskus, sihteeri
 Elina Koivisto, SYKE, biodiversiteettikeskus (6. maaraportti)
 Nunu Pesu, ympäristöministeriö (vierailija)
 Pekka Vanhala, ympäristöministeriö (vierailija)

1. Kokouksen avaus

Työryhmän varapuheenjohtaja Mikko Kuusinen (YM) avasi kokouksen kello 9.10 ja toivotti jäsenet tervetulleeksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja (kokous #5, 6.2.2018) hyväksyttiin muutoksitta.

3. Asialistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

4. Ajankohtaiset asiat

Kuusinen, YM:

- Maakunta-asia: II lakipaketti eduskunnan valiokuntakäsittelyssä.
- Bilateraalikeskustelu EU komission kanssa 14.–15.4.2018 Helsingissä. Sidosryhmätilaisuus 14.5. YM Pankkisalissa. Teemoja: metsien suojelu, suojeltujen lajien ja ihmisten suhteet, EU:n rahoitusinstrumenttien tulevaisuuden näkymät. Nunu Pesu kertoo kohdassa 6.
- Metson väliarviointi menossa, toteutetaan vuoden loppuun mennessä. Miten päästään 2025 maaliin.
- IPBES-tuloksista kertoo Marina kohdassa 8.

Weissenberg, YM:

- SBSTTA-nimeämispöytäkirjat lähetetty, 15.7.2018
- Keke-tavoitteiden High-level Political Forum on Sustainable Development (HLPF), maanpäällinen biodiversiteetti SDG-15 käsitellään New Yorkissa. Vain yksi oheistapahtuma maata kohden, Suomi esittelee arktiset asiat.
- Suojelualueiden paikallistaloudelliset hyödyt, kestävä metsien käyttö, luonnon monimuotoisuuden suojelu mitä tehty yhdessä Tansanian kanssa (naiset, tasa-arvo ja keke)

Vuoristo, Metsäteollisuus ry.:

- Metsäteollisuus julkaisi uudet vastuullisuussitoumukset <https://www.metsateollisuus.fi/edunvalvonta/ymparisto-ja-vastuullisuus/sitoumukset/metsateollisuuden-vastuullisuussitoumukset-2025/>
- kattavat myös sosiaaliset ja taloudelliset vastuut, Metsäteollisuus sitoutuu edistämään vapaaehtoista suojelua.

Tanninen, MH, Luontopalvelut

- Luontolahja-kampanja ylitti tavoitteet
- Metsähallituksen strategiassa tavoite pysäyttää luonnon monimuotoisuuden vähenemisen valtionmailla. On kehitetty indeksi, jolla mitataan saavutetaanko tavoite.
- Säästöpuuohje tehty, se on osa metsätalousohjetta, jätetään enemmän lahoppua, kolopuita ym.

Riipinen, Kuntaliitto

- Suomi 100 -luonnonmuistomerkkitapahtuma, kampanjassa oli 22 kuntaa mukana ja perustettiin 65 uutta luonnonmuistomerkkiä. Luonnonmuistomerkkeistä tehdään rekisteri yhdessä MH:n kanssa.
- Maakuntakierros oli hyvä, on ymmärretty, että luontoa voidaan suojella muutenkin kuin perustamalla suojelualueita.

Kokouksen vierailijat esittäytyivät.

- Elina Koivisto, SYKE (Turku) avustaa 6. maaportin kokoamisessa.
- Pekka Vanhala, SYKEstä on henkilökierrassa ympäristöministeriössä.

5. Työ- ja elinkeinoministeriön ajankohtaiset – neuvotteleva virkamies Mika Honkanen, TEM

Mika Honkanen kertoi TEMin ajankohtaisista asioista liittyen biodiversiteettiin. (esitys on jaettu)

- TEM mukana 29 toimintaohjelman toimenpiteessä, vetovastuussa ”Elinkeino toiminnan vaikutukset”
- TEM laatii kestävä kasvun agendan, joka voi mahdollistaa uusien yhteiskuntasitoumusten syntymistä <https://sitoumus2050.fi/commitment/kestaevaen-kasvun-agenda>
- Yrityksen jalanjälki (negatiivinen) vs. kädenjälki (positiivinen). Yritykset tavoittelevat liiketoimintaa, jolla ne tuottavat enemmän yhteiskunnallisia, ympäristö- ja taloushyötyjä kuin haittoja
- Kestävä biotalous on ratkaisu tulevaisuudelle <http://www.biotalous.fi>. Vuoteen 2030 mennessä tarvitaan 50 % enemmän ruokaa, 45 % enemmän energiaa ja 30 % enemmän vettä.
- Lisärahoitusta tarvitaan biodiversiteetin tutkimukseen ja suojeluun.
- Toimenpide 67: Elinkeino toiminnan vaikutukset: turvetuotannossa tehostettu BAT-tasosta vesienkäsitteilyä, vesiensuojelurakenteiden tuotannon aikaista omavalvontaa lisätty, turvetuotannosta poistuvien alueiden metsitys, viljely, uudelleen soistaminen, osalle perustettu kosteikkoja.
- Kaivoksia nyt 44 toiminnassa, v. 2010 oli 55, louhintamäärät ovat kasvaneet.
- Biodiversiteetti on noussut toimialalla keskusteluun. Ympäristöviranomaisten ja kaivostoimijoiden tiedonvaihtoa on parannettu edelleen. Toimivat kaivokset investoivat, muuten on hiljaisempaa. Malmineitsintä on lisääntynyt, myös Natura-alueilla, vaarantamatta suojelua. Biodiversiteettiä edistäviä toimia tehty: mm. kompensatioita, lajien siirtoa, keinopesiä, maisemointia.
- Kestävä kaivostoiminnan verkosto www.kaivosvastuu.fi sovellettu kanadalaisesta Towards Sustainable Mining -menettelyä (mm. itsearviointia, sidosryhmäyhteistyötä, energiatehokkuus)

Keskustelu

Kaivosteollisuudessa on tilastointiongelmia, asioita ei eritellä riittävällä tarkkuudella. Tarvitaan aikasarjoja. Indikaattoreita on kehitteillä. Kaivostoiminta on esillä osapuolikokouksessa. CBD-sihteeristö on toivonut vapaaehtoisia sitoumuksia. Kiinnitettävähuomiota siihen, että lähtökohtana on taloudellinen sosiaalinen ja hallinnollinen vastuu.

6. EU:n komission toimintasuunnitelma luontoa, ihmistä ja taloutta varten – kansallinen toimeenpano – erityisasiantuntija Nunu Pesu, YM

Nunu Pesu esitteli komission toimintasuunnitelmaa luontoa, ihmistä ja taloutta varten (Action Plan 4/2017) ja sen kansallista toimeenpanoa. (esitys jaettu). Luonnonsuojeludirektiivien Fitness check on tehty 2014–2016, täytäntöönpanossa on parannettavaa. EU:n bd-strategian 2020 suuri haaste on Natura-verkosto, joka edellyttää lisätoimia.

Toimintasuunnitelmalla on 4 painopistettä, jotka kattavat toimet 1–15 (kts. kalvot). Komissio odottaa jäsenvaltioiden olevan aktiivisia erityisesti toimissa 3, 4, 5 ja 9 (tietoaineistojen laatu ja saatavuus, Natura-verkosto, kahdenväliset tapaamiset, synergiat maatalouspolitiikan kanssa CAP)

YM:n keskeiset toimet 2018 käsittävät Natura-verkoston laajentamisen merialueilla, valtion suojelualueiden perustamista, PAF-ohjelman päivityksen, CAP-kohdentamista Natura-alueisiin, kahdenvälisen tapaaminen komission kanssa (14.–15.5.2018), Kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi, viestinnän parantaminen ja tietojen saatavuus.

Kahdenvälinen tapaaminen komission kanssa: 14.5. sidosryhmätilaisuus YMöissä, joka striimataan. 15.5. keskustelut jatkuvat viranomaisten kesken Nuuksiassa. Lopullinen ohjelma viimeistellään YM:n ja komission kesken noin 2–3 viikkoa ennen tapaamista. Komissio on hyväksynyt alustavan ohjelman. Sidoryhmiä kutsutaan laajasti mukaan. Osallistuja määräytyvät käsiteltävien aiheiden perusteella. Keskustelut käydään yksikön päälliköiden tasolla. Tapaamiseen osallistuu komissiosta luontoyksikön päällikkö ja asiantuntijoita, YMöistä LUMO-yksikön päällikkö Kuusinen ja asiantuntijoita, MMM, Ahvenanmaa, ELY, MH, LUKE ja SYKE. Etenemissuunnitelma viimeistellään 1–2 kk tapaamisen jälkeen.

Keskustelu

Keskustelussa todettiin mm.:

- Pietola: maatalouspolitiikka on rahoituskysymys, Natura-alueita on vain vähän maatalousalueilla (6 000 hehtaaria) rahoitusta voitava käyttää laajasti.
- Niemivuo-Lahti: kuinka toimivuustarkastelu ja etenemissuunnitelma liittyvät EU:n bd-strategiaan, miten vaikuttavat Suomen osalta? Keskustelua on käyty siitä, että Suomi olisi halukas käynnistämään vaikuttamisprosessia jo hyvissä ajoin EU:n tulevaan bd-strategian päivitykseen. Todettiin, että etenemissuunnitelma on uusi, se tehdään ensimmäistä kertaa. Tilaisuudessa perehdytetään komissiota Suomen asioihin. Kaikkia jäsenmaita ei keskusteluteta ja keskustelukierros on vapaaehtoinen, eli kaikki maat eivät käy sitä läpi. N-L totesi, että nyt olisi hyvä tilaisuus vaikuttaa EU:n bd-strategian kehittämiseen.

7. BD-Viestintäsuunnitelma – viestintäasiantuntija Jussi Palmén, YM

BD-viestintäryhmän kehittämispäivä on pidetty. Jussi esitteli päivän antia, suunnitelmia ja painopisteet vuosille 2018–2019. Kolmen pääteeman alle koottiin tapahtuma/toimintaehdotuksia, joista kunkin teeman alle rankattiin kolme suosituinta.

Ympäristökasvatus

1. Ulkoluokkapäivä 17.5.
2. Videot, animaatiot ja kuvitus
3. Suomen luonnon päivä 25.8.

Luonto ja terveys

1. Kansallinen luonto ja terveys -strategia ja toimintaohjelma > tutkimusohjelma
2. Luontohyvinvoinnin kovat faktat parempaan käyttöön
3. Luonnon terveysvaikutusten viestintä kansalaisille ja terveyssektorille

BD, ilmasto, kestävä kehitys

1. Osa rakennuskustannuksista lähiluonnon ylläpitoon (1 %)
2. Mitä voit tehdä takapihallasi
3. Suomen luontokunnat

Tiekartta 2018–2019 on tehty – kuka mitä milloin – piirros (kts. kalvot)

Todettiin, että YM:n pitää miettiä miten viestitään positiivisesti, jos ei 2020-tavoitteeseen päästyään.

Keskustelu

- Blankett: ulkoluokkapäivänä voisi nostaa roskaamisen ja roskien keruun.
- 17.5. on kyse enemmän ulkoilusta ja liikkumisesta eikä niinkään luonnon monimuotoisuudesta.
- Riipinen: Suomen luontokunnat –konseptiehdotukseen liittyen ei ole indikaattorilastoja, eli ei ole kunnittaista tietoa helposti saatavilla.
- Pajanen: hyviä aiheita luontokunnat ja luontoprosentit, moni tapahtuma/toiminta on jo olemassa, vietä työpäivä tai kokous ulkona-tapahtumia pidetty.
- von Weissenberg: elokuvia kasvatusmielessä, ulkoilupäivä hyvä, 22.5. on bd-päivä, 25 v. sitten allekirjoitettiin bd-sopimus, 17.4. on yliopistolla bd-päivä.
- Jäppinen: kuntaluontoviisautta on olemassa ilman tilastojakin. Kunnilla on ehkä omia strategioita.

Jussi esitteli vielä 'Suuren suomalaisen luontokyselyn' (virolaiset tehneet vastaavan). Kyselyssä on 10 kysymystä, ja sitä on jo käsitelty viestintäryhmässä. Keskustelussa kyselystä annettiin kommentteja kyselyyn ja kysymyksiin. Pohdittiin mitkä ovat luonnon määritelmä ja luonnossa käymisen määritelmä ja on mietittävä tarkasti minkälaisia kysymyksiä kannattaa olla. Todettiin, että Luken kyselyt sisältävät lähestulkoon samat kysymykset. Lukessa tehty ja toistettu samankaltaisia kuten LVVI-seuranta. Kyselyn voisi liittää Eurobarometrikyselyyn ja Luken virkistyskäyttökyselyyn.

Ehdotettiin, että ulkoistetaan kyselyn toteutus asiantuntijatekijälle ja että toistetaan kysely säännöllisesti. Ajallinen kehitys kiinnostaa, eli miten kansalaisten ajatukset muuttuvat.

8. IPBES-6 Pleanary'n tulokset (Kolumbia 17.–22.3.2018) – Marina von Weissenberg, YM

Marina esitteli IPBES-kokousasiat, sillä kukaan kokouksessa olleista ei päässyt paikalle esittelemään kokouksen tuloksia. (Esitys jaettu)

MEP-paneeli kokoonpanossa ei suomalaisia. Komissio rahoittaa paneelin toimintaa 4 vuoden ajan vuosittain miljoonalla eurolla ja EU on aktiivinen. Budjetti 2018 on 8,5 milj. USD, 2019 6 milj. USD. Kannat oli etukäteen valmisteltu ja EU-yhteistyö oli sujuvaa.

IPBES-2018–2020 Työohjelman saattaminen loppuun vuoteen 2020 mennessä oli tärkeä aihe kokouksessa. Kolme auki olevaa arviointihanketta aloitetaan: kestävä käyttö ja luonnon monimuotoisuuden arvottaminen v. 2018 ja haitalliset vieraslajit v. 2019. IPBES-tulosten purkutilaisuus 28.5.2018 YM:ssä www.ymparistotiedonfoorumi.fi/luontopaneeli-kehottaa-toimintaan/ tähän kutsutaan työryhmän jäsenet.

ECA-raportti – Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden tila Euroopassa ja Keski-Aasiassa hyväksyttiin. Alueiden välillä suuria eroja, mutta luonnonsuojelupäätökset ovat kohentaneet tilannetta. Luonnon monimuotoisuus on integroitava läpileikkaavasti eri sektoreihin. Luonnon tuottamien hyötyjen ja arvojen huomioiminen auttavat saavuttamaan kestävyystavoitteet (SDG:t).

IPBES Nordic -selvitys julkaistaan 5/2018.
www.syke.fi/luontopaneeli & www.ipbes.net

LDR-raportti – Globaali elinympäristöjen tila ja ennallistaminen: mukana 100 asiantuntijaa 45 maasta, hyödynsivät yli 1 000 artikkelia, Prof. Janne Kotiaho coordinating lead author, Tiina Nieminen lead author. Elinympäristöjen heikentyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen ovat vakavia uhkia ihmiskunnalle. Yhteiskunnan epävakaus ja konfliktit lisääntyvät ja johtavat massapakolaisuuteen. Pula viljelysmaasta ja väestökasvu lisääntyvät. Myös taloudellinen uhka. 2050 mennessä monimuotoisuudesta menetetään 38–46 %.

Ratkaisuja valoisampaan tulevaisuuteen ovat mm. elinympäristöjen heikentymisen välttäminen, ennallistaminen, haittojen näkyväksi tekeminen, haittojen kustannusten sisällyttäminen tuotantokustannuksiin ja kuluttajahintoihin, hallitusten toimittava ympäristösopimusten mukaisesti, vääristävien tukien eliminointi, kestävä tuotanto ja kulutus.

Kestävyyspyramidin (kts. kalvot) kaksi alinta tasoa muodostuvat SDG-tavoitteista 14. Vedenalainen elämä ja 15. Maapäällinen elämä, sekä 6. Puhdas vesi ja sanitaatio ja 13. Ilmastoteot. Jos tämä alataso heikkenee, ei saavuteta muitakaan tavoitteita.

2020-tavoitteen saavuttamista voidaan edistää huomioimalla ekologinen kestävyys ja SDG tavoitteiden toteuttaminen, ilmastomuutoksen vastaisella työllä, tuomalla esille luonnon ekosysteemipalvelut ja hyödyt ihmisille, terveys- ja ruokaturva, Luontopaneelin (IPBES) ja IPCC tuotteilla 2018/2019, ja IPBES Globaali arviolla ja sen Peer-review'illa 2018. Huomioimalla alkuperäiskansat ja perinnetieto, viettämällä Luonnon monimuotoisuuspäivä "Onnistumiset 25 v." 22.5.2018, hyödyntämällä Agenda 2030 ja ottamalla nuoret ja muut sidosryhmät mukaan.

CBD COP-14 Sharm el Sheik (7.–9.11 ja 10.–22.11.2018) ja Ramsar COP-13 Dubai, UEA (21.–29.10.2018)

Keskustelu

Pietola: tiedon ja indikaattoreiden tarve on. Paljonko on keskustelua tiedontarpeesta ja tasosta. Tiedontaso on epätasainen, eikä yhteismitallisuutta ole riittävästi. Trendit ovat kuitenkin selvät, eikä voida piiloutua sen taakse, ettei olisi tietoa.

9. 6. maaraaportti: tilannekatsaus – tutkija Ari-Pekka Auvinen, SYKE

Ari-Pekka esitteli 6. maaraaportoinnin tilannetta.

I-osio: Aichi-tavoitteiden ja Suomen tavoitteiden vertailu, ja perustelut jos ovat erilaisia.
- Avataanko, että mitkä tavoitteet ovat erityisen tärkeitä ja miksi, vai listataanko vain erot mitä on, kysy Ari-Pekka. MMM:n kommentit ovat Marina ja Ilkka käyneet läpi. Eroja ei juurikaan ole ja toimenpiteiden toteuttamistilanneosiossa avataan nämä erot yksityiskohtaisemmin. I-osassa vain verrataan tavoitteita pelkistetysti. Ilkka perusteli tavoitteet, joissa tarvittiin vähän enemmän selitystä: tavoitteet 6, 11, 14, 15, 17. Taulukkoon tulee vielä pieniä korjauksia, kieliopillisia ja sitten se jaetaan hyväksyttäväksi.

Marina kehotti lukemaan SBI-dokumentin, tavoitteiden analyysit, mitkä maat tehneet mitään. Suomen osalta SBI:ssä mainitaan tavoite 15. Kaikki maat eivät ole ottaneet Aichi-tavoitteita vakavasti.

II-osio: Suomen 105 toimenpidettä, miten käsitellään, jokainen erikseen vai niputetaanko? Pienryhmässä on käyty liikennevaloja läpi, ehdotettu niputusta. Niputusta on tehty väliotsikoin toimenpideohjelmassa ja rakennetasoin luonnontila.fi:ssä. Ari-Pekka esitteli 21 toimenpidenippua.

Työryhmälle on jaettu niputus esimerkki Resurssien mobilisaatio ja kv-asiat, joka koostuu 9 toimenpiteestä. Avataan tekstissä toimenpiteiden tilanne 2018 ja kerrotaan mihin Aichi-tavoitteeseen ne liittyvät. Arviointi siitä, ovatko toimenpiteet pureet (effectiveness) ja millä perusteella arvioitu. Metodologiasta on myös kerrottava.

Liikennevalojen päivitystä luonnontila.fi:hin pyydettiin edelleen. Aikasarja-graafi/mittari mukaan, jos mahdollista. Tarvitaan kansallinen loppuraportti valtioneuvostolle 2020. Se saadaan samalla työllä, kun nämä päivitykset tehdään 6. maaraaporttia varten.

Päätettiin käyttää toimenpiteiden niputusta. Ari-Pekka lähettää niputusehdotukset kommenteille ja yhdessä hyväksytään.

Puheenjohtaja kiitti raportin eteen tähän asti tehdystä työstä.

10. Muut asiat

- Jäppinen: YM on rahoittanut FIBS ry:tä, nyt luontopääomavalmennus käynnistynyt. Pian on jo noin 50 yritystä valmennettu.

- YM-STM-MMM-UM yhteinen EU:n rahoittama Luonto ja terveys -työpaja pidetty, kaikki ovat saaneet yhteisen kunniakirjan Suomi-100 -kunnianosoituksena.

11. Seuraavat kokoukset

- torstai 14.6.2018, kello 13.00–15.00, YM, kokoushuone Lohi
- tiistai 11.9.2018 kello 10.00–12.00, Post-2020 biodiversiteetti, ympäristövaliokunta, Pikkuparlamentti, sekä jäsenet että varajäsenet kutsutaan

Mikäli kokousaika ei sovi, jäseniä pyydetään järjestämään varahenkilö paikalle.

12. Kokouksen päättäminen

Kokouksen puheenjohtaja Mikko Kuusinen päätti kokouksen kello 11.40.

Puheenjohtaja

Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö

Sihteeri

Marja Pylvänäinen, Suomen ympäristökeskus

Jakelu: Työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet, sihteerit ja pysyvät asiantuntijat.